

בטחון - וחינוך נוער

סאת רביסרן דוד קורן

טעם המערכה

עד מתי? — כך שואלים.

עד מתי? — עד שישבר כוח האויב.

ועד מתי נחיה בסכנת התקפות חרשות? — כך שואלים.

עד מתי? — עד שכוחו של ישראל בארצו ידון למפרע לתבוסה כל התקפת אויב, כאשר הוא שם. עד שהנלחב ביותר והנועז ביותר במחנה האויב, בכל מחנות האויבים כאשר הם שם, ידע: אין אמצעי לשבור את כוח ישראל בארצו, כי הכרח החיים אתו ואמת החיים אתו ואין דרך בלתי אם להשלים אתו.

מדברי מ. בילינסון בשיא מאורעות-חרצ"ו

המקום הראשון. ואין צורך להביא מובאות רבות כדי להזכיר לעצמנו שעמנו. מאז היותו ועד היום. שואף לשלום ושוחזר שלום. אין אנו זקוקים להרשם בסניף "תנועת-השלום" כדי לקבל "הכשר" לכך. אולם, אין השלום כמיהה וכיסופים עתיק-יומין בלבד. גם לו רצינו להיות שוחרי-מלחמה, לא יכולנו הננו אומה קטנה בין העמים. אומה בודדה, ללא אח וקרוב במשפחות העמים. "עם מפורד ומפורד" ואף "עם לבדד ישכון". כי תקרה מלחמה בין עמים, לא ימצאו לנו קרובי משפחה אשר נשען עליהם. אנו עלולים להיות הקרבן הראשון. במלחמות השונות שנערכו בין האומות עמדו יהודים אף משני עברי החזית ונלחמו ביניהם מלחמה שאינה מלחמתם. אף במלחמת-העולם השנייה — שבה נתחדש אמנם חידוש ולא נלחמו יהודים נגד יהודים — לא היה מצב-הדברים מר פחות. כשהמוני יהודים הושמדו. ב"מלחמה חד-צדדית", על ידי הנאצים.

על אף שאיפתנו לשלום, שאיפה העוברת מדור לדור, לא זכינו לו. מאז היות האומה מימי האבות. אנוסים היינו להתחזק בחרב ובקשת — ולהלחם. בתקופת עצמאותנו נערכנו למלחמות של ממש;

שאיפתנו לשלום מקובלת על האומה היהודית מאז היותה. השלום הנו ערך מוחלט. שאינו משתנה גם בעתות מלחמה וצרה וצוקה. עמנו נכסף לשלום וראה בהגשמתו עיקר גדול. כשניבא ישעיהו וביטא את חזון אחרית הימים. לא הביע אלא את כיסופיו של העם ואת ערגתו לשלום בין עמים ואנשים; וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה." (ישעיה ב' 4).

הברכה בה בירך המשורר הקדמון את ירושלים — אף היא קשורה בשלום; "יהי שלום בחילך ושלוה בארמנותיך" (תהלים כ"ב 7). אף תיאור גדולתו של אלוהי ישראל נתקבל בפי העם "עשה שלום במרומי" (איוב כ"ה 2). תקות העם, הבאה לידי ביטוי בתפילה המשלימה פסוק זה, מוסיפה: "הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל". ספרותנו זרועה דברי שלום וברכות שלום ושלוה; וכבר אמרו קדמונינו: "אין לך כלי מחזיק ברכה יותר מן ה"שלום" — ועוד הוסיפו ואמרו: "השלום שקול כנגד הכל" (ספרא, בחוקותי). מכל הברכות השגורות בפי אדם בפגשו את חברו, תפסה המלה "שלום" את

ואילו בתקופת גלותנו עמדנו על גושנו מפני רדי-
פות, רציחות והתנפלויות.

בימי קדם עטו להלחם בנו העמלקים, הפלשתים,
האדומים, המואבים, ארם-דמשק, אשור, בבל ומצ-
רים. אין לך כמעט עם מעמי הקדם שלא קידש
עלינו מלחמה. המלחמות והתנגשויות-הדמים מלוח
את האומה כאותו צל המלה את האדם בלכתו באור.
אם יש אור — יש גם צל...

המלחמות אשר באו עלינו בימי קדם באו בגלל
מספר סיבות:

ראשית, היינו, עם קטן ובודד.

שנית, היתה לנו תרבות לאומית ודתית מיוחדת,
שלישית, ישבנו בארץ-מעבר — המעבר ממסו-
פוטמיה למצרים.

רביעית, ישבנו על גבול המדבר, טבעם של
יושבי המדבר שהם אורבים להודמנות, כש-
אנשי-הישוב והתרבות נחלשים ואינם מאורגנים,
מכים בהם בני-המדבר ומחריבים את תרבותם;
אם כי יש גם מקרים בהם יורשים הם את תר-
בות של אלה.

ארבע סיבות אלו, שהמריצו את אויבינו לתקפנו,
קיימות ועומדות בעיקרן גם בימינו. נשתנו הזמנים,
גשתתה הצורה, חלו שינויים בסדר-החשיבות של
כל סיבה וסיבה, אבל, עודנו עם קטן, ועודנו נושאי
תרבות מיוחדת ויחידה-במינה במזרח ובעולם, עודנו
חיים בארץ מעבר (אמנם, בין ארצות אחרות —
ועתה גם בין יבשות שלמות) ועודנו יושבים על
גבול המדבר, שטרם הורחק מגבולנו. ארבע סיבות
אלו, המעוררות את התאוה למלחמה מצד אויבינו,
מחיכות אותנו, אם כאמת ובתמים רוצים אנו ב-
שלום, עלינו לחזק את כוחות הבטחון שלנו עד כדי
כך שאויבינו, ואף אלה היושבים בארצות גדולות,
עולים עלינו במספרם, והם בעלי אוצרות טבעיים
חשובים — יחדל תאבונם, וכבר נאמר כי "הרצה
בשלום — יכון למלחמה", הפרצה — היא המעודדת
הקוראת לגנב... הכבשה החלשה — היא המחזקת
את לבו של הזאב להתנפל ולטרוף.

נראים הדברים כסתירה טרגית, שעם שוחר שלום
חזק לשלום — אין לו מנוח, והוא חסר בטחון יותר
מעמים אחרים. אכן, עלינו לדעת כי חולשתנו, כל
עוד היא קיימת — היא הקוראת לאויבינו: "ההיגו ו"
עלינו להיות חזקים כדי שאויבינו לא יעזו לפ-
גוע בנו, ולאט-לאט אף ישלימו עם קיומנו, ויכירו

בערכו של השלום אתנו. אולם מסתבר כי שאיפות-
הנקם המקובלות בעולם-המזרח, סכסוכים פנימיים
בין עמים שונים ובתוך ארצות שונות (וביחוד —
במזרח), מדיניות קלוקלת של עמים גדולים האוחזים
בקניו של עולמנו — כל אלה מרחיקים את ימי
השלום הנכסף, הימים בהם נשב איש תחת גפנו
ותחת תאנתו באין מחריד — רחוקים עדיין, עד
ימים נכספים אלה עלינו להתחזק, להתבצר, להתאמן
ולהצטייד בגשק חדיש.

עם הקמתה של מדינת ישראל נגזרה עלינו מל-
חמה; וכדי לזכות בעצמאות שילמנו במיטב דם
אחים, בנים וחברים. ממלחמת העצמאות למדנו שרק
בגיוס כל הכוחות, ובמאמצם המשותף, נוכל לעמוד
בפני אויבינו הרבים, דרוש גיוס כללי של כל מי
שיכול לתת דבר למאמץ הבטחוני; ודרוש אימוץ
חלף של כל הכוחות הפיסיים, הרוחניים והנפשיים
של כולנו. אם כזאת נעשה — יתכן ותפוג תאנת
הקרב של אויבינו מאליה ולא נהיה זקוקים למבחן
עמידתנו.

אימוץ מלא, פירושו כל מה שיש בו משום תרומה
ליכולת-הבטחון; ארגון וצידוד, כושר גופני ורוחני,
ידיעת הארץ, הסתגלות לתנאי-שדה, ידיעת-הגשק,
אימון ותרגול ביחידות לחמות שונות, קטנות ו-
גדולות, הוא אומר; עלינו להקים צבא חדיש ומעולה
כזה שיוכל לעמוד במלחמה הבאה, שתהיה חמורה
וקשה שבעת-מונים ממלחמת העצמאות. אולם בצבא-
הסדיר, המכיל שני שנתונים ומחצה, גם אם יהא
מאומן ומצויד יפה — לא סגני, ולא על הצבא לבדו
יקום בטחון המדינה. יישוב הספר וחזיק חגורת ה-
יושבים לאורך הגבולות הארוכים של המדינה מהווים
חלק נכבד במערך כוחות-הבטחון שלנו.

התתישבות והצבא — שתי זרועות הן, המשלימות
זו את זו. אין הן זהות אחת עם השניה, אבל הכשרת
האדם להיותו לחם ומתישב, סיפוח התכונות הדרו-
שות לשני יסודות אלה, החינוך אליהם — יכולים

מאמר זה, שכוון מלכתחילה להופעה בטמון. ליום
הנחיל ("ח כנסלו), נשתהה מסיבות שלא היתה למערכת
שליטה עליהן, זהו אחד המאמרים שנכתבו כשעתם
לקיבוץ המיוחד אשר עמד להופיע ליום-השנה השני לפטר
רתו של אליהו שומרוני ז"ל — ואשר הופעתו נדחתה
לפרשעה — קובץ, בו הוקצה מדור לבעיות חינוך הנועד
בארץ, הדעות המובעות כמאמר — הנוגעות גם בשאלות
הנתונות במחלוקת — יתכן ותעוררנה הגבות והשגות;
ובאם תבאנה כאלו — יתן להן מקום בדי "מערכות".

להיות משותפים. צבא המקיף כה רבים: חיילים בשרות פעיל מכאן, חיילי מילואים מכאן — נחוץ שישען על העם כולו. העושים במלאכת יומם בידם האחת — יחזיקו את השלח בידם השנייה; ואם גם לא יחזיקו בשלח יום-יום, צריך שיהיו מאומנים

באימונים: מחזיקת אנכי

להחזיק בשלח, ברובה, בתותח ובטנק ואמונים על היחלצות מידית לכל קריאה. ואילו המחישב ליד הגבול לא יוכל לעשות את עבודת יומו אם לא ידע להחזיק בנשק ואם לא יחזיקנו בפועל יום-ולילה בכל רגע.

מצבנו הגיאוגרפי ובדידותנו בין כוחות עוינים מחייבים לשים בראש דאגותינו את דאגת הבטחון. יד הבטחון צריכה להיות בכל, ובכל שטח משטחי וזינו אסור שנתעלם מענין הבטחון. ההתישבות, תכ"ן השוב, סלילת הכבישים, התחבורה, התעשייה, המחקר המדעי וחינוך הנוער — הכל צריך להיות צמוד לצרכי הבטחון.

כשאנו דנים, עתה, בבניות החינוך שלנו לא נוכל לעסוק בויכוח שהיה אי-פעם בין ספרטה ל-אתונה. ויכוח זה, לגבי חינוך הדור הזה במדינת ישראל, אינו אלא ויכוח עיוני, שאינו מוסיף — ואולי אף מסיח את דעתנו מן העיקר. מבחינת כוח האדם יכון בטחוננו, כאמור, על שני יסודות: הצבא וההתישבות. הרי שהעבודה החינוכית שלנו במסגרות החינוכיות השונות — בית-ספר, גנ"ע ותנועת הנוער — צריכה לשקוד על טיפוח זיקה לצרכי הבטחון. מי שפוטר עצמו בדאגה חלקית ואומר: רק צבא — לא יצא ידי חובת בטחון המדינה; ומי שאומר: רק התישבות — אף הוא לא פתר את הבעיה. אף מי שמתעלם מהצורך לצבא מאומן ול-

חילות מקצועיים — כחיל-אוויר, חיל-ים, חיל-תותח-חנים, חיל שריון — המצריכים תקופת-אימון ממושכת, אף הוא טרם פתר את בעית בטחוננו. חוק שירות-הבטחון מגלם בתוכו את השאיפה לשלב בחינוך הצבאי גם חינוך להתישבות הרווח שנועדה למלא תפקיד זה הוא הנח"ל.

חי"ר וספר

המטרות הממשיות של הנח"ל נמצא שהוגדרו כבר בשתי מלים קצרות: חי"ר (חיל-רגלים) — וספר. כל הנעשה בנח"ל אינו אלא ביצוע שתי מטרות אלו. לשם כך מקיים הנח"ל מכלול מגוון מאוד של ענפי-פעולה: אימונים, עבודה במשקים, נהגי סדר ומשמעת, מדרשה חקלאית, קורסים לעברית, יצירת הוי מיוחד, טיפוח גרעיני ההתישבות, טיפול בעולים החדשים, ועוד. שתי המלים — חי"ר וספר — קצרות הן, ואפשר לבטאן בנשימה אחת: אף סמלו של הנח"ל מורכב ממגל וחרב. אכן, אפשר ויישאל: — כלום אין שוני, או אף סתירה, בין שתי המטרות? האם אפשר לחנך, להכשיר ולאמן לקראת שתיהן בעת-ובעונה אחת? או, שמא יש להרכיב לכל אחת מהן מסגרת מיוחדת? האם שילוב התפקידים הוא אורגני, או טכני גרידא?

כאמור, ממלאים ישובי-הספר תפקיד נכבד ב-מערך כוחות-הבטחון, הן למקרה של התקפת-פתע מצד האויב והן לצרכי הבטחון השוטפים של המדינה: מניעת הסתננות, הבטחת דרכי תחבורה והבטחת אווירי-ההתישבות שבעורפם. היושב בספר צריך

באימונים: התקדמות בקפיצות-קרב

מטמיעה בהכרתו, ובתת-הכרתו, של צעיר את תח-
 שת הסכנה ואת ההכרח לשרת בצבא, להתאמן ולהיות
 נכון לקרב. הוא זוכה ביסוד המזין המחזק את הרוח-
 הלוחמת הדרושה כ"כ לאיש חיל-הרגלים. איש-
 העבודה מסגל לעצמו כוח-סבילות ניכר, דביקות
 בקרקע, אהבת המולדת ומסירות לחברתו וליחידתו
 — כל אלה תכונות יקרות אשר כל חילות-הרגלים
 של העולם מבקשים להשיג בדרכים רבות ושונות.
 לנו הן ניתנות ע"י שילוב העבודה והאימונים וה-
 חיים בישן-הספר.

יש הטוענים שהיסוד ההתישבותי שבנח"ל פוגם
 באופי המשימות הצבאיות של הנח"ל ובמילויין;
 ואילו חוגים אחרים טוענים שהמסגרת הצבאית ה-
 מחייבת והמטילה מרותה על החיילים, נוגדת את

חג העליה להיאחזות

הרוח החופשית של ההתישבות — ועל כן אין בידי
 הצבא להכשיר מתישבים, גם אלה וגם אלה טועים.
 וסבורים, שהנח"ל הנו יחידה חצי-צבאית וחצי-
 אזרחית, טענות אלו מזכירות את הטענות בחוגים
 שונים כנגד הציונות-הסוציאליסטית; אלה טענו:
 — „לבכם חלוק, ואין אתם ציונים שלמים — מאחר
 שמחצית לבכם שקועה בערכי הסוציאליזם“, ואילו
 אחרים טענו: „אתם אינכם כשירים בעולם הסוצי-
 אליוז, מאחר שיש לכם עסק עם, תנועה בורגנית“
 ציונית“. דומה הדבר לאותו ילד ששאלוהו את מי
 הוא אוהב יותר: את אבא או את אמא. זה אף זו
 הוריו, והוא ממשיכם של שניהם.

להיות איש לוחם עפ"י תכונותיו ועפ"י הכשרתו
 ונטייתו. הוא צריך להתמצא בשדה שליד הגבול,
 עיניו צריכות להיות פקוחות ולבו ער למתרחש ב-
 גבול. אם לא יוכשר לכך — לא יוכל לשבת ליד
 הקיום. על הצבא, איפוא, לטפח בו תכונות וידיעות
 של איש חיל-הרגלים, זו ועוד. עליו לדעת כל אלה
 לא רק כיחיד, היודע אורח-יחיה נכונים, אמיץ-לב
 ומוכן לכל פורענות כי תקרה; אלא צריך הוא גם
 לדעת לפעול ביחידה — בכיתה, במחלקה, בפלוגה
 ובגדוד. כי הגבול, אשר מעברו השני מצויים פליטים
 משוסיים, מסיתים קנאים, נשק חדיש, לעתים —
 מפקדים אירופאים, ותמיד — יצר-נאם; גבול זה
 צופן לנו בחובו הפתעות רבות ומשונות, מי שיושב
 על הגבול חייב להכין לבלום כל מכה אשר ינסו
 להנחית עליו, בין שזו מכת-הסתננות, למטרות גניבה
 ושוד, או מארב-רוצחים — ובין שזו התקפה של
 צבא סדיר. איש-הספר צריך להיות נכון לפעול
 ביחידות — ובאורח-פעולה השונים אחד מהשני
 בהיקפם, ובתנאים שונים בתכלית; משמירת יבול
 בשדות, וטרקטוריסטים החורשים בשטח — ועד
 ליציאה עם חולית-פטרוול, ואף לחימה ביחידה גדולה
 המתארגנת במהירות. הכשרתו הצבאית של המתישב
 צריכה להתאים עצמה לכל צורה של התנכלות לגבול
 ולכל החמדים האפשריים בפעולות-איבה, למתישב
 דרוש, איפוא, חינוך צבאי, אכן, כמה יסודות ותכונות
 הדרושים למתישב כשולטעצמם, יש בהם גם משום
 תוספת-ערך צבאית, המתישב האמן על העבודה
 החקלאית, המבלה שעות רבות בשדה, מפתח בקרבו
 תחושת-שדה מיוחדת, הוא רגיל לראות את העצמים
 בשטח, הוא רגיש למתהוה ולמתרחש בשדה, רגישותו
 לכל תלולית ושקערורית שבשטח מתפתחת, הוא
 מתרגל לחליפות מזג האויר — לחמה ולקרה, לגשם,
 לרוח, לבוץ ולחול, לסלעים ולקוצים, חושים אלה
 ותכונות אלו, החשוב גם כ"כ לחייל, הופכים להיות
 לחלק מן ה"אני" של המתישב.

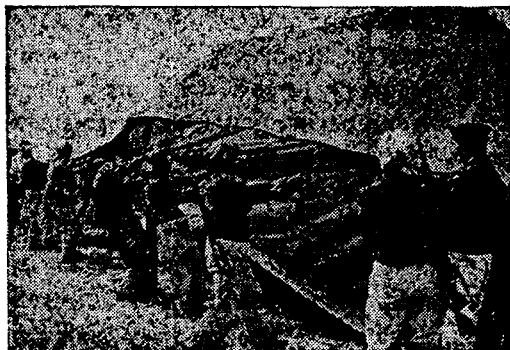
יש, איפוא, מכנה-משותף בין החינוך לצבא ובין
 החינוך להתישבות, נקודת-הפגישה בין שנים אלה
 — באה לידי גילוי בנח"ל, הנח"ל מגלם בקרבו שני
 ערכים אלה, הנח"ל מפתח את הכלים המשלבים שני
 ערכים אלה, כל בנינו הארגוני ושיטות עבודתו
 בנויים על שמירת גרעיני התישבות מהד-גיסא —
 במבנה של יחידות לחמות, מאידך-גיסא, חיילי ה-
 נח"ל המתתנכים בישובי-הספר ורוכשים אנב שהותם
 בישוב כזה את תודעת-הספר, תחושת הגבול הקרוב

המיוחד שבנח"ל — פרי צרכי הבטחון המיוחדים של המדינה

הדוקטרינה הצבאית המקובלת בעולם על מבנהו של צבא (ובשטח המענין אותנו במיוחד — של חיל-רגלים) נוצרה, ונוצרת, תוך התחדשות מתמדת, תוך מאמץ לימודי ונסיוני, ויש ואף עיוני. במשך אלפי שנים, הם רב גשפך וקרבות רבים נפלו עד שנצטבר אוצר-הנסיון שנתהווה המלמד לדורנו את תורת ה"מלחמה ואת הערך שיש ליחס לארגון ומבנה הצבאי בו. לא נוכל, ואף אין בדעתנו, להתימר ולטעון ש"יסודות תורת-הלחימה, ודרכי ארגון-צבאי שנתגבשו מתוך נסיון-עבר טפלים הנם מעיקרם ואין בהם ממש. להצדקת מבנהו ודרכי-ארגונו של הנח"ל אין לנו כלל צורך לפסול תורות ושיטות שנתקבלו ב"עולם. צרכי הבטחון של מדינתנו יצרו שיטה מקומית הנובעת מן המציאות של שילוב כוחות הגנה-מרח"בית, יחידות-מילואים, צבא-חובה עומד וצבא-קבע. הצרכים שלנו — הם שהולידו את היצירה הצבאית העצמאית הקרויה "נח"ל". חיל זה אינו פרי של פשרה בין תובעי הכשרה חקלאית לגרעינים לבין הדורשים הקמת צבא "ככל צבאות הגויים". צרכי הבטחון חייבו את הקמת הנח"ל כך כפי שהנו; ובטחונה של מדינת-ישראל היה פגום אילו לא היה קיים חיל זה.

שמירת האופי הצבאי — ערובה לגידול ההתיישבות

כבר הזכרנו לעיל את הדעה הטוענת ש"אין חינוך לחברה חופשית עולה בקנה אחד עם מסגרת צבאית מחייבת הכובלת את האדם בחוקי משטר ונוהג צב"איים". בעלי דעה זו סבורים שהנח"ל צריך להסתלק מהמסגרת הצבאית ולהסתפק בשמירה על מסגרת הגרעינים וטיפוח חיי-החברה וההוי בתוכם. אף אילו

בהיאחזות: הקמת "חדר-האוכל"

קבלנו את הטענה שהמסגרת הצבאית מוסיפה לגרעין — לא היינו יכולים להתעלם מהצורך הנפשי של כל צעיר וטוב, בגיל השירות הצבאי, לשרת את העם במסגרת צה"ל. אין זה מתקבל על הדעת שדוקא חברי גרעיני ההתיישבות, בעלי ההכרה, האמונים על חלוציות והתמכרות לצרכי האומה — שדוקא הללו לא ילבשו מדי צה"ל. הצעירים עצמם לא יאבו השלם עם מצב משונה זה, כש"מישהו אחר" — אשר יתכן ורק זה-מקרוב בא ארצה, ואולי אף לא נהנה מהזדמנויות לרכוש השכלה — דוקא הוא, שגם לא זכה ודאי לחינוך תנועתי, הוא אשר יאחו בנשק כדי להגן על חיהם, בין השאר, גם של חברי הגרעינים עצמם.

החינוך להתיישבות אינו נפגם במסגרת הצבאית; ואילו החינוך הצבאי אינו מסטר כמלוא הנמה מן היצר להגשמה חלוצית. אדרבא, בנח"ל נתמזגו ער"כים אלה. הנח"ל משמש להם "מכנה משותף". אכן, אין הוא מסתפק בתפקיד זה של "מכנה משותף" לשני צרכים חינוכיים אלה בתורת עקרונות בלבד;

בהיאחזות: ביצור הספר — הלכה למעשה

הוא אף הנו זה המגשים אותם בפועל — והוא העמים על עצמו משימה ממשית; הנח"ל הפך להיות ה"קבלן" של התיישבות-הספר לצורותיה השונות: — הן צורת ההאחזות והן צורת ההתנחלות. ישאל השואל: אם יש זהות עמוקה כזאת בין ההתיישבות והבטחון באשר לצרכים חינוכיים, ואם יש שילוב כזה ביניהם במסגרת מיוחדת אחת, ואם יש תיאום, עד כדי האחדה, בין שנים אלה במטרר-תיהם בהתיישבות-הספר — מה פשר הלבטים, ההתנגשויות וההתמררות המלווה את חבר הגרעין ב"בוא לבסיס הטירונים של הצבא?

הסיבה לכך נעוצה בחינוכו, ובאוריה בה גדל,

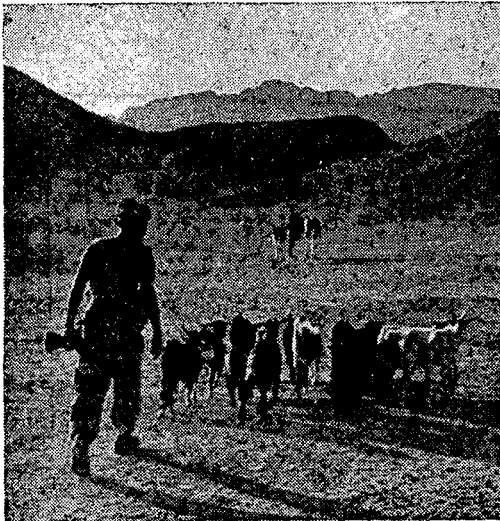
לתנועה, ולא אחת קורה שיש התנגשות. למשל, בין התמסרותו לתנועה ומסירותו ללימודיו. התנועה, ה"רוצה להקיף ולכלול את חייו של הנער בשלימות, שולטת על זמנו הפנוי שליטה ללא שיור. אין בדעתי להכנס במסגרת מאמר זה לדיון בבעיה אם אמנם טוב הדבר ואם אין לחפש דרכים ושיטות-פעולה חדשות, אך העובדות הקיימות שהנני מציין — עובדות-מציאות הנן.

האימון הטרומי-צבאי הניתן בגדנ"ע הוא צורך מוכר על ידי תנועת-הנוער. אין התנועה מוללת, חלילה, בצורך באימון הטרומי-צבאי. בראותה לנגד עיניה את האדם המתישב, ובמיוחד את זה שעתידי להתישב בספר, חרדה היא לאימונו ואף על פי כן "חתול שחור" עבר כאילו בין התנועה לגדנ"ע. ה"גדנ"ע, מצדו, אף הוא שואף, לינוק מערכים חלוציים, מהוי המתאים לנערים בגיל זה — הוי אשר טופח וגובש בתחומי תנועת-הנוער, אף אילו הסכמנו לדעה האומרת שחינוך צבאי ניתן רק בקסרקטין, וכל כוחו ב"משמעת-ברזל" ואיננו נוקט כלל לענינים שברוח ובנפש — גם אז צריכים היינו להכיר בשוני שבין חינוך מבוגרים אנשי צבא לחינוך צעירים-מתבגרים. חינוך טרום-צבאי בכלל, ובמיוחד בגדנ"ע שלנו, מטפח — אם במידה קטנה ואם במידה גדולה — זיקה לערכים חלוציים ולחיי חברה עצמאיים. משמע, שיש לשון משותפת בין תנועת-הנוער ובין הגדנ"ע. ואם לשון-המושגים, כאמור, משותפת — כי אז גם ההכרה בזכותו של הצד השני להתקיים ולפעול —

בעבודה חקלאית: איסוף תפוחי-אדמה

לפני בואו לשירות. מתיחות רבה מצויה בין תנועת-הנוער ובין הגדנ"ע; ויש ויש לשבת על מדוכה זו. מהו מקור הניגודים? תנועת-הנוער שואפת לחנך את חבריה להגשמה. היא מטפחת את הערכים ה"חלוציים ומחדירה את ההכרה שאת הערכים האלה יש להגשים. הפניה אל הכרתו של החניך מכוונת לכך שיבוא לידי החלטה להגשים ערכים בעצמו; הגשמה אישית. כי אין הערכים יפים כשלעצמם. אם הם יפים הרי הם יפים בשבילו; אם הם מועילים לעם ולארץ הרי שאני צריך להגשימם. כך יאמר חניך תנועת-הנוער שעה שיבוא לידי מסקנה לגבי צעדיו בעתיד. אולם תנועת-הנוער אינה רק מכשיר שנוצר לשם הגשמת משימה מסוימת; היא גם תוצאה של צורך אישי לבני הנעורים ליצור להם חיי חברה. נער בגיל תנועת-הנוער זקוק לחיים בחברה; הוא מוצא בתנועת-הנוער פורקן לצורך נפשי ואישי זה. אין תנועת-הנוער מסתפקת רק בהחדרת ערכים ובטיפוחם. בסדר-יומה של חברת-הנערים ישנם עניינים שאין להם קשר ישיר למטרתה המוצהרת של התנועה. הנערים משחקים יחד, יוצאים למחנות-קיץ, עוסקים במחנאות, צופיות, שעשועים, שירה והאזנה למוסיקה בצותא. הוה אומר: התנועה שואפת ל"הקיף את כל צרכיו של נוער מתבגר, היא שואפת להיות חברת-חיים לנער ולנערה. היא רוצה לכלול הכל, בכל, מכל כל. כל מעיגו של הנער נתונים

בעבודה חקלאית: הרועה ועדרו

ודאי קיימת. מכאן, שמקורם של החיכוכים נעוץ בהתנגשות שבין מסגרות, שלכל אחת מהן דרכי קיום משלה ושטחי-פעילות המקיימים אותה.

כאשר מצויה התנגשות בין מסגרות — יש לחפש את הפתרון בתיאום ביניהן. כל עוד לא נמצאה הדרך להקמת תנועת-נוער כללית, מקפת. החופפת גם את משימות הגדנ"ע, יש לחפש דרך ל"קיום-בצותא", כשהאחד מכבד את זולתו. הדרך הנראית אולי לפתרון בעיה זו היא שתנועת-נוער חינוכית תעמיד לרשות הגדנ"ע לא חניכים אלא מפקדים. חברי השכבות הבוגרות של תנועות הנוער יהיו את חברי חניכי הקורסים למפקדים שבגדנ"ע. לאחר הקורסים, ישובו איש אל תנועתו-ביתו ובתוך מסגרת ההדרכה הניתנת על ידם יכללו גם את החינוך הגדנ"עי שיתנהל בפיקוח הגדנ"ע ובמסגרת המתקנים של הגדנ"ע. בדרך זו נמצא העיקר מתקיים — ואילו ה"חיכוך יפוג ויעלם.

זאת ועוד. לתנועות-הנוער נועד גם תפקיד בתוך הגדנ"ע, בין החניכים שאינם בשורות התנועה ה-

תנועות תקדשנה מכסת-מדריכים משלהן להמשך ה"עבודה בין נוער שאינו מאורגן בתוכן, לרבות נוער המעברות וישובי העולים החדשים. אליהם יבוא בדרך זו דבר תנועת-הנוער החינוכית רוחה וסממני פעילותה. אולי יש להועיד למדריכים אלה גם תפקיד להקים מבין חניכיהם גרעינים אשר ימשיכו את קיומם במסגרת הנח"ל, בואכה התאחות והתחלות בספר.

הפלת המחיצות שבין הגדנ"ע ותנועות הנוער היא שתביא את בוגר תנועת הנוער אל שערי בסיס-האימונים של צה"ל כשהוא מוכן יותר לכך מבחינה נפשית.

ענין הבטחון הוא הענין המרכזי בדורנו. הוא מחייב את כל העוסקים במלאכה, או הנוגעים בה במישרין או בעקיפין, להתבונן היטב בבעיות ולנסות לכן כראוי ההתפתחות, ולישר-הדורים, בכל שלוחה ושלוחה משלוחות-ענין-הבטחון המסועפות. והניגש למלאכה זו — עליו לראות את תנועת-הנוער. ה"גדנ"ע, הנח"ל והתישבות-הספר כאחוזים זהיבזה חיונית. — כענין העשוי מקשה-אחד.

מה שדרוש לנו למלחמת קיומנו וגידולנו הוא לא רק נוער חלוצי לוחם — אלא עם חלוצי לוחם ועובד. עד שמוסדות עולם ישתנו ויקום חזון אחרית הימים של נבואי ישראל, ולא ישא גוי אל גוי חרב, יהיה מוטל על האומה כולה, מנער ועד זקן, מאיש ועד אשה, להיות בבוני הארץ וכוגנינה. המיוזג החולם והקולע של שני תפקידי יסוד אלה — בנץ והגנה — זוהי המשימה של נח"ל, שיש להפכה למשימה של כל צבא הגנה לישראל, ואחר כך — למשימה של כל עם ישראל.

מדברי ד. ברגנרין במסדר נח"ל

ביום י"א בחשון תש"ט—13.11.48.

אמרות • השגות • מושגים

„הפרד הזולת — ושמור הקיסרות“ — נוסח ביזנטיון

השני יצא בתכניות של כבושים בארץ ההיא — בזמן שהקיסר באסילו השני היה נתון בעיצומה של מרידה גדולה — נסוג חיל-המצב הביזנטי הקטן אחר שעודד, וקרוב לוודאי ששיחח, את הסרצנים כי יבלמו את ההתקדמות הגרמנית, ואחר זאת כאשר סוכלו שאיפות הגרמנים במערכת סטילו והסרצנים התרחקו עמוסי שלל — חזרו ובאו חילות המצב הביזנטיים.

הדיפלומטיה הביזנטית היתה יקרה מאוד. גדוני יות, דורות, מענקים למדינות שלמות — כל אלה כפו על האוצר תשלום סכומים עצומים. אפילו הסגרים לכללים — אשר לעתים השתמשו בהם שימוש תכליתי נגד הסרצנים — עלו במחיר יקר גם לקיסרות הביזנטית עצמה, אולם כל זה תלוי היה בבית-אוצר מלא. כל זמן שהכסף מצוי היה, גשגה הדיפלומטיה הביזנטית. אולם משלא היתה עוד קושטא המרכז הפיננסי של עולם, אוראו באה השקיעה.

ס. רנסימן, חוקר בריטי נודע בתולדות ביזנטיון ומסעי הצלב, בספרו „הציביליזציה של ביזנטיון“.

אחידות הנהגה למלחמה — ובסיסה הציבורי

אחת הדרישות המוצגות כלפי ההנהגה העליונה של המלחמה בזמננו היא כי השליטה העליונה בענינים האזרחיים, מזה, והצבאיים מזה, צריך שלא תהיה נפרדת, ועליה להלום את המציאות החוקתית של המדינה. אי אפשר כיום להפריד בעתות מלחמה ענינים צבאיים מענינים אזרחיים. הם משולבים לגמרי זה בזה וחייבים הם להיות נתונים ואחוזים ביד ראש הממשלה אחיזה-של-מש.

ניהול מבצעים צבאיים והתויתן של אסטרטגיה צבאית — אין להם עוד אותה עמדה נפרדת-מן-השאר וחולשת-על-השאר אשר היתה להם בעבר. הפרלמנט והארץ מוכרחים להרגיש כי מאמץ המלחמה כולו מכון ומנהל ברציפות ובאופן-כולל בדרך ההולמת את מבנה החוקתי הכללי של המדינה. הממשות והתוקף שציינו את ממשלו של צ'רצ'יל במלחמה לא יכלו להגיע למדרגה אליה הגיעו, אלמלא היה הפרלמנט כה טבוע בהברתו (של צ'רצ'יל) בתור הגורם מתווה-המנחה שבאומה, ואלמלא היה באפשרותו להוליך אחריו אותם הכוחות בארץ אשר בסופר-של-דבר שליטים וחולשים בחייה.

גנרליש' סיר יאן גייקוב, בהרצאה לפני אנגרת קצינים בריטית

אין מצבים נואשים — ישנם רק אנשים הנואשים מן המצב.

פ.ד. רוזבלט

„קבוצת פקודות“

מחזור

חלופי צבאית שונים, ובמיוחד נוהלי פעולה אשר רצוי להקנותם בשלמות וחיוניות רבות ככל האפשר. הנושא „קבוצת פקודות“ המוגש בפני קוראי „מערכות“ הפעם בדמות „מחזורית“ — אין מי שיפקפק בערכו החיוני. יש אמנם בצבאות בעולם ויתכן גם בצה"ל — החלוקים בדעותיהם בנוגע לקצב הנכון של עריכת „קבוצות סקור דות“ למיניהן — אך ודאי שאין חולק על עצם נוהל זה אשר בא לרדא את תכניתיותה ותכליתיותה של כל פעולת לחימה טקטית, ועתה, זכות הדיבור לגמשות הפועלות שבמחזור „קבוצת פקודות“.

חלופי צבאית שונים, ובמיוחד נוהלי פעולה אשר רצוי להקנותם בשלמות וחיוניות רבות ככל האפשר. הנושא „קבוצת פקודות“ המוגש בפני קוראי „מערכות“ הפעם בדמות „מחזורית“ — אין מי שיפקפק בערכו החיוני. יש אמנם בצבאות בעולם ויתכן גם בצה"ל — החלוקים בדעותיהם בנוגע לקצב הנכון של עריכת „קבוצות סקור דות“ למיניהן — אך ודאי שאין חולק על עצם נוהל זה אשר בא לרדא את תכניתיותה ותכליתיותה של כל פעולת לחימה טקטית, ועתה, זכות הדיבור לגמשות הפועלות שבמחזור „קבוצת פקודות“.

הקרינו: — המחזור שאנו עומדים להציג לפניכם דן בנושא „קבוצת פקודות חטיבתית“; והלקחים אשר בו, מודגשים ע"י הצגת „קבוצות הפקודות“ השונות למבצע התקפי מסוים. אין אפשרות במסגרת מצומצמת זאת להראות את כל המשתתפים, בדרך כלל, בקבוצות הפקודות השונות. נבחרו כאן „פיגורות“ מרכזיות, ולפחות לגבי חלק מהחסרים ניתן הסבר מניח את הדעת פחות או יותר. ממלאי תפקידים מסוימים פשוט אינם כאן ואין להוציא מכך כל מסקנה.

עצם הפעולה המבצעית משמשת רקע לצורך הבלטת הלקחים, ואף ממנה אין להוציא מסקנות לגבי צורת קרב זאת.

המחזור הוא בן שלוש מערכות בהתאם להתפתחות הגיונית. מערכה ראשונה — לפני פקודות מוקדמות, מערכה שניה — פקודות מוקדמות ומערכה שלישית — פקודות סופיות. החטיבה נמצאת במסח ריכוז אי-שם, אין טעם לפרט יותר כעת. ניתן להאמנות להצדיק את עצמה, השעון על הקיר מראה את השעה, כעת לילה...

• מערכה ראשונה •

האורות כבים, המסך נפתח, שעה 2000. חדר מלחמה של חטיבת חי"ר, המפקד ישן מוסתר על הבמה ומשמיע נחירות חזקות, נכנסת מזכירה.

זכירה — המפקד, המפקד! איפה הוא? חיים! (המפקד מת רומם).

מחט* — מה קרה? מה הצעקות?

מזכירה — בא רץ מיוחד מהאוגדה. (מוסרת מכתב סודי ביותר — עם שענה)

מחט — טוב — תודה (המזכירה יוצאת. המחט מעיין בחומר, ניגש למפה, שורק, וצועק לסמחט** שמחנה)

מחט — אכן! שמעתי שיש פקודת התראה!

מחט — איפה שמעת?

מחט — החברה מספרים בחוץ.

מחט — זה נכון באמת! המשימה כתובה כאן. נחשב רגע על לוח הומנים, הביצוע בעוד... (סיפור על אצבעו)

* מחט — מסקר חטיבה

** כמחט — סגן מסקר חטיבה

חיו) 48 שעות, זאת אומרת שאני ארצה מחר כ"ד עד 5 שעות לסיום, אתה הצטרך זמן לריכוז הנתונים. יש מספיק זמן לתוויות הגודים והמסקנה...
 סמחט — אי לכך אני מציע שפקודות מוקדמות תיתנה כאן מחר ב" 1130 ולסיום תצא ב" 0600. זה יתן לך מספיק זמן.
 מחט — כן, זה נראה לי. אני אחזור מהאוגדה כערך בחצות ועד אז תפעיל את המטה לריכוז נתונים ואת הנתונים שלח לאוגדה, ולאן שצריך ונתראה בחצות.
 סמחט — יהיה רק קושי בנוגע לקצין השלישיות...
 מחט — מה אתו?
 סמחט — הוא עושה בחינות בגרות... וגם אני למעשה לא אהיה מחר — קבלתי הזמנה להתייצב מחר בבוקר ב... (קורא ממכתב) „מפקדת מחנה 500“ — מה נק אינני יודע עדיין.